

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΣΑΤΥΡΙΚΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΠΑΗΡΩΤΕΑ ΜΟΝΟΝ. Ἐν Ἀθήναις φρ. 15. — Ἐν δὲ ταῖς ἑπερχ. φρ. 16. — Ἐν τῷ ἔξωτ. φρ. 2

Β. ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

—ΓΡΑΦΕΙΟΝ, ΟΔΟΣ ΜΟΥΣΩΝ, Ἀριθ. 4, ἀπέναντι τῆς οἰκίας Φιλήμονος παρὰ τὴν Πλατεῖαν Συντάγματος.—

ΚΟΚΛΑΣ.

Μετὰ τὸν Μεδρεσὲν ὁ **Κόκλας**, εἶναι ὡς μετὰ τὸν αἰλουρον, αἰλουρος ὁ ἀφρικανὸς, ἢ μετὰ τὸν ρινόκερω τὸν δίκερω, ρινόκερος ὁ μονόκερος. Εἶναι καὶ ὁ Κόκλας φυλακαί, ὡς εἶναι ὁ Μεδρεσέ. Ἄν ὑπάρχῃ σοβαρὰ αἰτία δι' ἣν τὸ ἐπὶ τουρκοκρατίας σχολεῖον μετεβλήθῃ εἰς δεσποτικόν, ὑπάρχει καὶ διὰ τὴν μεταβολὴν μιᾶς ιδιωτικῆς οἰκίας ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πειραιῶς εἰς δευτέραν τῆς πρωτευούσης εἰρκτήν. Εἶναι φυλακαί διότι εἶναι. Ὁ Θεὸς βεβαίως δὲν τὰς ἔκαμεν· ἀλλ' οὔτε ὁ διάβολος· τὰς ἔκαμαν ἄνθρωποι· καὶ ἄνθρωποι Ἕλληνες. Εἶναι τίγρεις οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ, τρώγοντες πτώματα καὶ ζῶα νεκρά: Ἀπ' ἐναντίας· ἔχουσι τὰς καλλιτέρας διαθέσεις· ἂν ἠδύναντο, μπορούσαν νὰ κλείσουν τοὺς καταδίκους καὶ ὑποδίκους ἐντὸς τῶν χρυσεφῶν καὶ μαρμαροκτίστων ἀνακτόρων τοῦ Γεωργίου· ἀλλὰ δὲν δύνανται· διότι τὰ ἀνάκτορα αὐτὰ εἶναι κατωκνημένα. Τοὺς φυλάττουσι λοιπὸν εἰς τὸν Μεδρεσὲ καὶ τοῦ Κόκλα, μὴ ἔχοντες ποῦ ἄλλοῦ νὰ τοὺς φυλάξουν. Αὐτὰ ἐτυχαν μπροστά τους· καὶ αὐτὰ ἐξέλεξαν· ὀλίγο τοὺς μέλει, εἴαν εἶναι κατάλληλα ἢ ὄχι· αὐτὴ εἶναι ἡ ἀδυναμία των· νὰ τοὺς μέλῃ πολὺ ὀλίγο διὰ δημόσια πράγματα· διότι τὰ δημόσια πράγματα εἶναι ἐκθετα· εἶναι νόθα· δὲν ἔχουν ἀνεγνωρισμένον πατέρα· δυνατόν μήτηρ των νὰ εἶναι ἡ Ἑλλάς· ἀλλ' ὁ πατήρ; Σήμερον εἶναι ὁ Τρικούπης· καὶ αὖριον ὁ Κουμουνδούρος· καὶ μεθαύριον ὁ Δεληγιάννης. Τέκνον δὲ, ποῦ δὲν ἔχει πατέρα, δὲν πρέπει νὰ περιμένῃ καὶ περισσότερα. Νὰ εἶναι εὐχαριστήμενο ποῦ δὲν πεθαίνει τῆς πείνας. Αὐτὴ εἶναι ἡ θεωρία ἡ εὐχέουσα τὸ ῥωμαϊκό.

* *

Αἱ φυλακαὶ Κόκλα συνίστανται ἐξ αὐλῆς καὶ οἰκίας. Ἐχουν δηλαδὴ δωμάτια ἰσόγεια καὶ δωμάτια εἰς τὸ ἄνω πάτωμα. Ἡ αὐλὴ χρησιμεύει καὶ διὰ τοὺς μὲν καὶ διὰ τοὺς ἄλλους. Τὰ παραθύρα τῆς οἰκίας βλέπουσι εὐτυχῶς πρὸς ἀνοικτὴν πλατεῖαν. Καὶ σπεύδουν ἐκεῖ οἱ κακόμοιροι φυλακισμένοι νὰ ἀναπνεύσουν, ὁ εἰς ἐπάνω τοῦ ἄλλου, ὡς μυῖαι τρέχουσαι εἰς τὰς ῥωγμὰς τῶν παραθύρων, ἅμα κλείσῃς τὰ παραθυρόφυλλα καὶ σχηματίσῃς ἐν τῷ θαλάμῳ σκότος. Καὶ εἶναι πλέον τὰ προνομιοῦχα αὐτὰ δωμάτια εἶδος σαλονίων, αἰθουσῶν τῆς υποδοχῆς, ὡς αἱ κοιναὶ ἐκεῖναι αἰθουσαι τῶν μεγάλων ξενοδοχείων, ὅπου συναντῶνται ὅλων τῶν δωματίων οἱ ξένοι. Ἐννοεῖται, ἀντὶ ἀναγνωστηρίου ἢ καφέ ἢ τείου τοὺς ὑποδέχονται νῶτα συναδέλφων, ἀποφασισμένα νὰ κύψωσιν ὑπὸ τὸ βάρος ἄλλων νῶτων, ἀλλ' ὄχι καὶ νὰ ὑποχωρήσωσι. Τὰ δωμάτια αὐτὰ—τὰ εὐαερώτερα—εἶναι καὶ τὰ ῥυπαρώτερα—ἐνεκα τῆς συχνῆς φοιτήσεως. Ἐν γένει τὰ ἐπάνω οἰκήματα εἶναι καθαρώτερα τῶν κάτω, καὶ αὐτὰ δὲ καὶ ἐκεῖνα καθαρώτερα τῶν τοῦ Μεδρεσέ. Ἡ κατάρα τοῦ ὀνόματος εἶναι ἐξηπλωμένη ἐκεῖ εἰς λίπος δύο γενεῶν, αὐτὸ δὲ καὶ δύο καθ' ἑκάστην σφουγγαρίσματα δὲν ἀρκοῦν ν' ἀποπλύνωσι. Οἱ τοῖχοι κεχρισμένοι δι' ἄσβεστίου, φέρουσιν ἔχνη νυκτερινῶν κατὰ κορέων μαχῶν, εἰς ἃς λαμβάνουσι μέρος πανστρατιᾷ οἱ ἐν τῇ φυλακῇ. Ἐπ' αὐτῶν δὲ κρέμονται αἱ ἀποσκευαὶ τῶν κοιμωμένων, κάππαι, βελένδζαι, κιλίμια, μπόγοι, σάκκοι, δισάκκια, σινδόνες καὶ ὅ,τι ἄλλο δύναται νὰ μολύνῃ τὴν ἀτμοσφαῖραν, ὡς νὰ μὴν ἤρκει ἡ ἀναπνοὴ τῶν τριῶν δεκάδων κοιμωμένων ἐν ἐκάστῳ δωματίῳ. Εἰς ἔλεγεν ἡμῖν εἰρωνευόμενος:

—Κοιμώμαστε, ὁ ἓνας ἀπάνω σ' τὸν ἄλλο, γιὰ νὰ μὴν κροῖνομε!

Ἡ συμπύκνωσις ἐν τοῖς δωματίοις τὴν νύκτα εἶναι ἡ αὐτὴ ὡς καὶ ἐν τῷ Μεδρεσέ. Δὲν εἶχα μέτρα εἰς χεῖράς μου, διὰ νὰ σὰς μετρήσω ἐμβαδὰ καὶ πόδας. Οὔτε μετριοῦτας καταμετρήσεις θὰ ἐκαταλαμβάνετε ὅλοι σας. Ἀρκεῖ νὰ μάθητε ὅτι ἡ οἰκία Κόκλα δὲν εἶχε κτισθῇ διὰ γίγαντας, ἀλλὰ διὰ σώματα θνητῶν καὶ ὅτι τὰ δωμά-

τιὰ τῆς δὲν ἦτο δυνατόν νὰ προορισθῇ ἕκαστον ὑπὲρ τὰς δύο ἢ τρεῖς ψυχάς. Ἀκούσατε λοιπὸν τὴν ποσότητα τῶν ἐν ἑκάστῳ ἐξ αὐτῶν κατακλινομένων :

Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 2 **εἰκοσιεπτὰ**· εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 3, **δεκαπέντε**, καὶ ἄλλοτε **εἰκοσιδύο**· εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 5, **σαράντα**· εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 13, **δώδεκα**, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια.

Προχθὲς ἀκόμῃ ἀνεγίνωσκον εἰς τὴν Ὑγιεινὴν τοῦ φίλου ἱατροῦ κ. Βάμβρα ὅτι ἐν τῇ Ἰνδικῇ ἐξ 146 ἀγγλῶν δεσμωτῶν κεκλεισμένων ἐντὸς δωματίου ἔχοντος ἐμβαδὸν 20 τετραγωνικῶν ποδῶν, ἀπέθανον οἱ πλεῖστοι, ἀφοῦ ἐδείκνυον δίψαν μεγάλην καὶ σημεῖα πνιγμονῆς. Ἐντὸς τῆς αὐτῆς χωρητικότητος εἰς τοῦ Μεδρεσὲ καὶ τοῦ Κόκλα δὲν κοιμῶνται βεβαίως 146 δεσμῶται, ἀλλὰ κοιμῶνται τὸ ὀλιγώτερον 46. Καὶ δὲν ἀποθνήσκουσι μὲν, ἀλλὰ βυζαίνουσιν οἰονεὶ ἐκ τῶν μαστῶν τῆς φιλάνθρωπου πολιτείας, ὅλας ἐκεῖνας τὰς ὕλας τῆς χρονίου δηλητηριάσεως, αἵτινες κατὰ τοὺς ὑγιεινολόγους, προκαλοῦν ὀργανικὰς νόσους παρὰ τοῖς προσβαλλομένοις. Ἀρκεῖ νὰ μάθητε ὅτι παρατηρήθη καὶ ἐπὶ τῶν ἀγγελᾶδων αὐτῶν, κεκλεισμένων ἐντὸς δυσαναλόγου χώρου, δεινὴ θραύσις θνησιμότητος, προκαλουμένης συνήθως ὑπὸ φυματιώσεως (φθίσεως), καὶ ὅτι ἡ ἀραιώσις ἡ ἐπελθοῦσα ἐν τοῖς σταύλοις ἐπήνεγκεν ἀμέσως ἐλάττωσιν τῆς θνησιμότητος. Οὐτε λοιπὸν ὡς πρὸς ἀγγελᾶδας δὲν φερόμεθα ἡμεῖς πρὸς τοὺς δυστυχεῖς δεσμῶτας. Ἦτο δυνατόν νὰ φαντασθῇ ὁ ἀρχιτέκτων τῆς μικρᾶς οἰκίας Κόκλα ὅταν τὴν ἔκτιζε ὅτι θὰ συμπεριλάβῃ ποτε ἑκατὸν ἐβδομήκοντα ἀνθρώπους, ὅχι διὰ μίαν ἢ δύο ὥρας, ἐν ὥρᾳ γάμου ἢ χοροῦ, ἀλλὰ διὰ μῆνας, δι' ἐνιαυτοὺς, διὰ δεκάδας ἐνίοτε ἐνιαυτῶν ; Καὶ ὅμως τοὺς ἑκατὸν ἐβδομήκοντα αὐτοὺς τοὺς ἀρπάζομεν ἐκ τοῦ λαίμου, τοὺς στρυμόνομεν μέσα καὶ τοὺς λέμε :

— Σκάστε !

Ναί, αἱ χεῖρές των στᾶζουσιν αἷμα, ναί, οἱ ὀφθαλμοὶ των βάλλουσι σπινθήρας ἐγκλημάτων, ναί, ἡ καρδία των ἐπετρῶθη καὶ οὐδεὶς νυγμὸς ἀρκεῖ νὰ τὴν συγκινήσῃ, ναί, ὁ ἐγκέφαλός των εἶνε μαῦρος ἀπὸ ζοφερὰ σχέδια ὡς δύο πτέρυγες νυκτερίδος, ναί, ἐπεβουλεύθησαν τὴν πολιτείαν, προσέβαλλον τὴν κοινωνίαν καὶ παρεβίασαν τὸν νόμον, ναί, ἡμάρτησαν, ἠπάτησαν, ἐγκλημάτησαν, παρηνόμησαν· ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὸ ἡ κοινωνία τοὺς δεσμεύει, καὶ χωρίζει αὐτὸν τοῦ ἀγροῦ του, ἐκεῖνον τοῦ ποιμνίου του, τὸν ἄλλον τοῦ ἐργαστηρίου του, διαγράφει ἀπὸ τοῦ ὀρίζοντος αὐτῶν τὴν λέξιν μέλλον, σχίζει πάντα δεσμὸν αὐτῶν μετὰ τῶν οἰκείων, τοὺς ἀφαιρεῖ τὴν μητέρα, τὸ τέκνον, τὴν σύζυγον, τὴν ἀδελφὴν, τοὺς ἐξομοιοῦν πρὸς θηρία καταδικασμένα νὰ ζῶσι καὶ ἡμέραν καὶ νύκτα ἐντὸς σπηλαίου, παρεμβαίνει μετὰ αὐτῶν καὶ τοῦ βίου των καὶ τοῖς λέγει : ἐδῶ ἄς κλείσῃ τὸ σταδίον σου, ἐκεῖς ἄς διακοπῇ ἡ ἐργασία σας, ἄς καταστραφῶν τὰ σχέδιά σας, ἄς μέινουν ἡμιτελῆ τὰ ἔργα σας· ἐξαφανίζει πόθους, ἡδονὰς, ἰδιοτροπίας, μίση, συμπαθείας· τίθησιν εἰς ἀργίαν τὰς καλλιτέρας ιδιότητας τοῦ ἀνθρώπου, τὸ ἐργατικόν, τὸ ἐπιχειρηματικόν, τὸ προοδευτικόν, τὸ φιλοποικίλον. "Ε! δὲν φθάνουν ὅλα αὐτὰ, πρέπει διὰ τοὺς δεσμῶτας, τὰ ἀτυχῆ θύματα τῆς κράσεως, τοῦ χαρακτῆρος, τῆς στιγμῆς, τοῦ καιροῦ, τῶν περιστάσεων, τῆς ἀτμοσφαιρᾶς καὶ τῆς ἀγωγῆς, νὰ μὴν ἰσχύῃ οὔτε αὐτὸς ὁ ὀρισμὸς ὁ ἐκ τῆς ζωολογίας, ὅτι ὁ ἀνθρώπος διακρίνεται τῶν ἄλλων ζῶων μετὰ τῶν ἄλλων καὶ

διὰ τὸ ὀρθοβατικὸν καὶ ὀρθοπεριπατητικόν ;

Πιστεύσατέ μας, διὰ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς δὲν ὑπάρχει ἀρκῶν χώρος νὰ στέκωνται καὶ νὰ περιπατοῦν ὡς ἀνθρώποι.

* *

Ἀκούσατε· καὶ εἰς τοῦ Γκαρμπολά καὶ εἰς τοῦ Μεδρεσὲ καὶ εἰς τοῦ Κόκλα δὲν κατῴρθωσεν νὰ διακρίνω φυσιογνωμίας, μὲ ὅλην τὴν ἀδυναμίαν μου νὰ λεπτολογῶ περὶ ταιαύτας. Οἱ φυλακισμένοι ὅλοι μοὶ ἐφάνησαν μία μάζα τερατώδους, ἐμψυχος, κινουμένη, λαλοῦσα, παραπονουμένη, καὶ τῆς τρομακτικῆς αὐτῆς μάζας, ὡς ναυαγημένου πλοίου, οὗ τὸ πέλωρον σῶμα ἐπιπλέον εἰς τοὺς ὠκεανούς φαίνεται εἰς τοὺς ναυτιλλομένους ἐμψυχόν τι τέρας, μέλη μόνον εἰσὶν οἱ διάφοροι δεσμῶται. Εἰσηλθὲς ἀπαξ ἐντὸς τῆς φυλακῆς ; Δὲν ἀπώλεσας τὴν κοινωνίαν μόνον, τὴν οἰκογένειαν, τὴν ἐργασίαν, τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ψυχὴν σου, ἀλλ' ἀπώλεσας κυρίως τὴν ἀτομικότητα καὶ τὴν φυσιογνωμίαν σου. Δὲν προσετέθης μία μονὰς εἰς τὸν λοιπὸν ἀριθμὸν, ἀλλ' ἐν μηδὲν εἰς τὰ λοιπὰ μηδενικά. Εἰς τὴν ἐξ ἀλφίτων μάζαν προσετέθησαν ὀλίγα ἔτι δράμια. Δὲν εἶσαι ἐκεῖνος ὅστις ἦσο πρὸ τῆς εἰσόδου σου. Ἐγίνες ἐν ἀντίτυπον τῆς ἀθροιστικῆς τῶν δεσμωτῶν φωτογραφίας. Οἱ ἑκατὸν ἔγιναν ἑκατὸν ἑνας. Ὁ τύπος σου ὁ ἰδιαιτέρος ἐπλύνθη, ἐξετίλθη καὶ σοὺ ἐκολλήθη ἡ τύπος τοῦ δεσμῶτου. Δὲν σοὺ ἐπιτρέπεται νὰ φυλάξῃς τίποτε ἐκ τοῦ ἐαυτοῦ σου· θ' ἀφομοιωθῇς πρὸς τὴν ὑγρὰν ἐκείνην, ὡς ἡ στερεοποιουμένη ἐπιφάνεια τέλματος, δύναμις τῶν φυλακισμένων. Οὐαὶ σοι, ἐὰν θελήσῃς νὰ ἀντισταθῇς κατὰ τῆς ῥευστοποιήσεώς σου αὐτῆς καὶ τῆς ἀφομοιώσεως· θὰ εἶσαι ὁ ψωριὸν κύων τῆς κοινωνίας καὶ ἐκεῖνο ὅπερ τὴν πρώτην ἡμέραν θὰ ἐδοκίμαζες ὡς ὑπερηφάνειαν, τὴν δευτέραν θὰ σοὺ ἐκραγῇ ὡς παρὰ πονον, καὶ θὰ σπεύσῃς νὰ ὑπογράψῃς τὴν ἀφομοίωσιν, νὰ παραδώσῃς καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμά σου εἰς τὴν καθολικὴν, τὴν δεσμωτικὴν μάζαν. Διὰ τοῦτο, περὶ παντὸς δεσμῶτου μετὰ πάροdon ὀλίγων ἐτῶν λέγουσιν : Ἐγίνεν ἀγνώριστος ! Ἐξεβάφη, ἐξεθάριασε, ἐπλύνθη εἰς τὴν μονότονον ἀτμοσφαῖραν τοῦ δεσμωτηρίου !

Καὶ εἶνε νομίζετε τὰ περιττώματα τῆς κοινωνίας οἱ φυλακισμένοι ; Ἄ ! ἀδελφοί μου ! Ἀνοίξατε καὶ ὀφθαλμοὺς καὶ μυκτῆρας καὶ προσέξατε μήπως τὰ ἀληθῆ ἀποβράσματα — ὡς συνειθίζετε οἱ ἐπίσημοι ἡθικολόγοι νὰ λέγητε — ῥέουσιν ἐν κοινωνικαῖς ὑπονομίαις ἐκτὸς τῶν φυλακῶν, καὶ ὅτι ἐὰν ὑπάρχει διαφορὰ τις μετὰ αὐτῶν καὶ τῶν δεσμωτῶν, αὕτη ἐν τούτῳ καὶ μόνῳ ἔγκειται, ὅτι οἱ θαμνῶνες τοῦ Κόκλα καὶ τοῦ Μεδρεσὲ εἶχον τὸ θάρρος ν' ἀψηφίσωσι τῶν συνεπειῶν τῶν πράξεών των, ἐνῶ οἱ ἄλλοι πλὴν τῶν κακιῶν ἄς ἐν τῷ σάκκῳ τῆς ψυχῆς των ἐπιμελῶς ῥάπτουν καὶ ξεράπτουν εἶναι συνάμα λαγφοὶ εἰς τὴν δειλοψυχίαν. Ὑπάρχουν ἐν ταῖς φυλακαῖς ψυχαί, αἵτινες ὑπὸ βιολογικὴν τούλαχιστον ἐποψίν, καὶ τὴν ἐπιλογὴν τοῦ εἶδους, ἡξίζον πλείονα θεραπείαν ἐκ μέρους καὶ τῆς πολιτείας καὶ τῆς κοινωνίας.

* *

Μία ἦτο ἡ καλὴμέρα ὅλων τῶν φυλακισμένων, ἅμα εἰσῆλθον μετὰ τοῦ καλοῦ ἱατροῦ τῶν φυλακῶν κ. Παπα-
βασιλείου.

— Δράμια, γιατρέ, θὰ παγώσουμε !

Πολλοὶ ἐξέλαβον κ' ἐμὲ ὡς ἱατρὸν, καὶ μοὶ ἀπηύθυνον τὴν αὐτὴν εὐχὴν.

Ἦτο ἀκριβῶς ἡ δευτέρα ἡμέρα τῆς ἐπὶ τὸ χειμερινώτερον τροπῆς τοῦ καιροῦ. Ἐνθυμεῖσθε τὴν νύκτα τῆς Δευτέρας, ὅτι ἠπλώσατε ὅλα τὰ ἐφαπλώματα ἐφ' ὑμῶν καὶ ἡσθάνθητε τὴν ἡδονὴν τοῦ πρώτου κρύου. Τὸ πρῶτον κρύον διὰ τοὺς θερμούς τόπους εἶνε τὸσον γαργαλιστικὸν καὶ εὐθυμὸν καὶ θερμὸν, ἂν ἐπιτρέπηται αὐτὸ τὸ ἐξύμωρον, ὅσον εἶνε διὰ τὰ ψυχρὰ κλίματα ἡ πρώτη ἐαρινή ἡμέρα. Οἱ φυλακισμένοι τὴν νύκτα ἐκείνην ἐκοιμήθησαν ὅλοι μὲ ὀρθάνοικτα παράθυρα. Καὶ τὴν ἐπιούσαν ἐπίσης. Καὶ θὰ κοιμηθῶσιν ἴσως καὶ τὴν μετεπιούσαν. Καὶ θὰ πολλὰς ἀκόμη νύκτας, ἕως οὗ τοὺς βάλουν παράθυρα. Διότι διὰ τοὺς φυλακισμένους ὅλα ἀργοῦν. Ζητεῖ ὁ ἱατρὸς δαμαλίδα νὰ τοὺς ἐμβολιάσῃ; Τὸ ἐν ὑπουργεῖον τὸν παραπέμπει εἰς τὸ ἄλλο, ὃ εἰς τμηματάρχης τὸν ἀποπέμπει καὶ ὁ ἄλλος τὸν γελᾷ, ἕως ὅτου ἐνσκήψῃ εἰς τὰς φυλακὰς ἡ εὐλογία καὶ γράφουν αἱ ἐφημερίδες:

— Μετὰ λύπης ἀναγγέλλομεν κτλ. Ἐλπίζομεν ὅτι ἡ Κυβέρνησις θὰ λάβῃ δραστήρια μέτρα κτλ.

Ὀλίγον ἔπειτα μ' ἀνεγνώρισαν ὡς δημοσιογράφον, ὅτε μὲ παραλαμβάνει πλῆθος ἐξ αὐτῶν ὁδηγοῦν με ἵνα ἴδω παῖδα μόλις δωδεκαετῆ, ὀρφανόν, ὑπηρέτην κρεοπώλου, καθ' οὗ ὑπὸ ἐνδιαφερομένου διεδόθη ὑπόνοια, ὅτι ἐκλεψε τριακὸσια φράγκα, χωρὶς ν' ἀποδειχθῇ ἐκ τῆς ἀνακρίσεως τίποτε. Ἡ φυσιογνωμία τοῦ ἀθῶου παιδίου ἐν τῇ φυλακῇ δὲ τόσῳ ἥσυχος, ὥστε οἱ φυλακισμένοι ὅλοι μιᾶ φωνῇ ἐμαρτύρουν, ὅτι περὶ σὺν κορίτσει, σὺν κοπελοῦλα. Ὁ ἄρχων, καχεκτικόν, εἶνε ἀπὸ τὰ Σάλωνα καὶ ὀνομάζεται Κωστῆς Τζάθας.

Τὸ παιδί αὐτὸ μ' ἔκαμε νὰ φρίξω ἐκ τῶν καταθέσεων τὰς ὁποίας ἔκαμε.

Ὅταν τὸ συνέλαβον εἰς τὴν ἀστυνομίαν καὶ τὸ εἶχαν καμποῖσαι μέραις, **τὸ κρέμαγαν ἐπὶ μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν**, κάθε μέρα, ἔπειτα τὸ βράγαχν μὲ ξύλο, καὶ μίαν ἡμέραν **τοῦ περάσαν ἓνα σίδερο ὁτὸ κεφάλι καὶ τοῦ τῶσφιγγαν μὲ τὸ σίδερο αὐτό**. Ψωμί δὲν τοῦδιναν νὰ φάγῃ. Ἐνας μονάχα γέρος, ὃχι κλητῆρας, μὲ τὰ στενὰ, τοῦδωσε κι ἔφαγε λίγο ψωμί. Ὅσα ρούχα εἶχε τοῦ τὰ πῆραν στὴν ἀστυνομίαν, καὶ εἶναι τώρα μὲ τὸ πουκάμισο. Δυόμιση χρόνους δούλευε εἶναι τώρα μὲ τὸν κρεοπώλη, οὔτε ἓνα λεπτό δὲν πῆρε, κ' αὐτὸν τὸν κρεοπώλη, οὔτε ἓνα λεπτό δὲν πῆρε, κ' ἐκεῖνος—εἰς τῶν συνεταίρων—ποῦ τὸν κατήγγειλε ποῦ κλεψε τὰ χρήματα, ἔχει φύγει τώρα.

Ὁ μικρὸς διηγεῖτο κ' ἐγὼ δὲν ἐπίστευον ὅτι εὐρίσκουμαι εἰς Ἀθήνας, ἀλλ' ὅτι ὡς διὰ μαγείας μετηνέχθη αἰφνιδίως εἰς τὰ ὑπόγεια τοῦ Ζαπτιέ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἢ καὶ τοὺς χρόνους διασχίζων πρὸς τὰ ὀπίσω εἰσῆλθον εἰς τὸ σκοτεινὸν Βασιλεῖον τοῦ Τορκεμάδα. Βασανιστήρια ἐν μέσαις Ἀθήναις, κρεμάσματα, σιδερὰ στεφάνη, συσφιγκτῆρες τῆς κεφαλῆς καὶ μαρτύριον διὰ λιμοῦ. Θεέ μου! συγχώρησέ με νὰ μὴν πιστεύω εἰς τὴν ὑπαρξίν σου, ἢ τοῦλάχιστον ἂν ὑπάρχῃς σὺ νὰ μὴ πιστεύω ὅτι ὑπάρχει ἄνθρωπος καλούμενος ἑλληνιστὶ Τρικούπης καὶ ἀστυνομὸς αὐτοῦ ἑλληνιστὶ λεγόμενος Κοσσονάκος καὶ Βισαγγελεὺς αὐτοῦ ἑλληνιστὶ λεγόμενος Δουκάκης. Ἡ μία τριάς ἀποκλείει τὴν ὑπαρξίν τῆς ἄλλης. Ἄν ἡ ἀγία ὑπῆρχε, βεβαίως δὲν θὰ ἐπέτρεπε νὰ ὑπάρχῃ ἡ ἄλλη. Ἄλλ' ἂν ἡ ἄλλη ὑπάρχῃ, βεβαίως θ' ἀπέκτεινεν ἤδη τὴν πρώτην.

Ἦδυνάμην νὰ μὴ γράψω οὕτως, ἀλλὰ λαμβάνων ὕψος ἀλώπεκος ἢ γαλῆς νὰ θωπεύσω ὀλίγον τὰ ἀνατολίτικα κρᾶσπεδα τοῦ κ. Δουκάκη, τὰ μεγαλοφυᾶ ὑποδήματα τοῦ κ. Τρικούπη, τὴν ἀνακριτικὴν μύτην τοῦ κ. Ἀμπελαῖ καὶ τὴν βαπιστικὴν χεῖρα τοῦ κ. Κοσσονάκου καὶ νὰ τοῖς εἶπω: «Ἀρχοντές μου, εἰσθε φιλόανθρωποι, φιλοδίκαιοι, μεγαλόψυχοι, γενναῖοι· λάβετε οἶκτον διὰ τὸν μικρὸν αὐτὸν παῖδα, τὸν κατὰ τὸ φαινόμενον ἀθῶον, ἢ λάβετε οἶκτον δι' ὅλους τοὺς παῖδας τοὺς πίπτοντας εἰς ἀστυνομικὰς χεῖρας καὶ ἐξετάσατε ἂν κάτωθεν τοῦ Παρθενῶος καὶ τοῦ πύλου τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ ὑπάρχωσιν ἀκόμη στρέβλαι καὶ στεφάναι καὶ συσφιγκτῆρες!» Ἀρχοντές μου, ἴλεοι ἐστέ!»

Μπᾶ! τίς θὰ μὲ ἤκουεν; Τίς δὲν θὰ μ' ἐξελάμβανεν ὡς παράφρον; Ἡ τοῦλάχιστον ὡς ἡλίθιον; Προχωρῶ!

* *

Δὲν ἔχομεν μόνον οἱ ἐλεύθεροι τοὺς τρελλοὺς μας, μὲ τοὺς ὁποίους φαιδρυνόμεθα ἡλιθίως καὶ κτηνωδῶς ἀκόμη. — Ἐν παρενθέσει, λέγομεν, ὅτι εἰς τὴν χορείαν τῶν Δεκάστρων καὶ Ἀθερινοπούλων, τῶν Κώστα-ρήτορα καὶ τῶν Βουρδουσηδῶν, προσετέθη καὶ ἄλλος ἐκ Κωνσταντινουπόλεως αὐτὸς ἡ Θεσσαλονίκης, ἔπασαν δὲ ὡς διψαλέαι τῆς ἐρήμου κάμηλοι ἐπ' αὐτοῦ ἡ χορεία τῶν ἀληθῶν βλακῶν καὶ τοῦ δίδουν σβερκιὰς, γιακάδες, καπελιές, σφουγγαριές καὶ ὅτι ἄλλο ἐπενόησεν ἡ λεπτή Ἀθηναϊκὴ ἐξυπνάδα.

Ὁ τρελλὸς ἐν Κόκλῳ εἶνε εἰς παχύδερμος ἀχθοφόρος, κλέψας ὅτε ἦν ἔξω, κοντὸς, ξανθὸς, μὲ βλακωδῶς καμμύοντας ὀφθαλμούς, ἀδεζίους κινήσεις, τείνων μάλλον νὰ πέσῃ καὶ ἐπὶ τῶν χειρῶν καὶ ἐπὶ τῶν ποδῶν καὶ περιπατῇ τετράπους, ἵνα μὴ κουράζηται ἐπὶ τῶν δύο μόνον ἄκρων του. Ἄν πολλοὶ τῶν Ἀθηναίων εὐρίσκωσι παρὰ τῇ καλῇ τάξει ἀγρίους, ἡλιθίους, βαρβάρους χορταδζίδες, οἵτινες καὶ τοὺς ὀφθαλμούς των εἶνε ἱκανοὶ νὰ ἐξορύξωσι, διὰ νὰ δείξουν ἐξυπνάδα, φαντάζεσθε τί ὑποφέρει ὁ κακόμοιρος τρελλὸς τοῦ Κόκλα. Ἡ κατακεφαλιὰς, φέρει ὁ κακόμοιρος τρελλὸς τοῦ Κόκλα. Ἡ κατακεφαλιὰς, τὰ σπρωξίματα, ἢ σβερκιὰς, εἶναι ἀστεῖα πολὺ λεπτά. Τὰ ἀληθῆ ἀστεῖα εἶνε νὰ τοῦ ἀνάθουν τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς, νὰ τοῦ κόβουν μὲ τὸ σουγιά τὰ δάκτυλα, νὰ τοῦ καίουν μὲ τὴ φωτιά τοὺς πόδας, νὰ τοῦ κάμουν ὡς λέγουν ἐκεῖ μέσα πυροφάνια, καὶ ἐν γένει νὰ τὸν βασανίζουν κατὰ γράμμα ὡς ἀφορμὴν διασκεδάσεως.

Ἐκεῖνος δὲ ὅλα τὰ ὑποφέρει, ἀρκεῖ νὰ τοῦ δίνουν νὰ τρώγῃ. Ἡ ἀδυναμία του εἶναι ἡ πείνα. Ἀμα μὲ εἶδε κινῶν τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς κοιλίας, ὡς δοξάρι βιολίου, μὲ λέγει:

—Μὲ κόβει μιὰ λόρδα;

Τὸν ἐρωτῶ ἂν εἶναι πανδρεμένος.

— Ἄν ἤμουν, λέγει, πανδρεμένος, θᾶτρωγα τὰ παιδιά μου.

Τὸ πιστεύω. Καὶ θὰ ἦτο ὁ φυσικώτερος Οὐγολίνος.

Ἐχει καὶ αὐτὸς τὴν συναίσθησιν, ὡς πολλοὶ τῶν φυλακισμένων, ὅτι ἄδικο εἶναι μέσα.

— Ἄλλος βάρεσε, λέγει, τὸ λάχανο κι' ἄλλος εἶναι στὴ φυλακῇ.

Ὁ δυστυχὴς ἐννοεῖ ὅτι αἱ φρένες του ἀρχοῦνται νὰ σαλεύωσιν ἐκεῖ μέσα. Καὶ κάθε λίγο ἐπιφωνεῖ:

— Μοῦθγαλαν τὰ μυαλά. Μοῦφαγαν τὰ μυαλά.

Τὸ ζήτημα τῆς ὑποδικίας, ἐν ἐκ τῶν φοβερωτέρων τῆς

ἐλληνικῆς διοικήσεως, προβάλλει καὶ εἰς τοῦ Κόκλα τοὺς πρασίνοους τοῦ ὀφθαλμοῦ. Ὑπάρχουν ὑπόδιοκοι τεσσαράμισθ' ἔτη. Ὑπάρχουν κατὰ διόκοι διὰ τρία ἔτη, οἵτινες διὰ τὴν ὑποδικίαν θὰ κάμουν τέσσαρα. Ὑπάρχουν ἔνοχοι ἐλαφρῶν κατηγοριῶν, οἵτινες θὰ παραπεμφθῶν εἰς τὸ Κακουργοδικεῖον. Αὕτῃ ἡ λεγομένη Ἑλληνικὴ Δικαιοσύνη θὰ εἶναι πολὺ ἐξυπνος, διὰ νὰ διαφύγῃ ἕως τῶρα τοὺς Ἀργούς ἀστυνομικοὺς ἱατροὺς καὶ νὰ μὴ δηλωθῇ μεταξὺ τῶν νυμφῶν τοῦ Ἀερίφωτος καὶ τῶν Βούρλων.

* *

Εἶδα ἐπὶ τέλους καὶ τὸ περιλάλητον «Ἰσχύς μου ἡ ἀγάπη τοῦ λαοῦ μου!» Μάλιστα, οἱ φυλακισμένοι ἀγαπῶσι τρυφερώτατα τὸν Βασιλέα. Δὲν βλέπουν τὴν ὥρα πότε νάλλῃ. Τὸν βλέπουν κάθε νύχτα στ' ὄνειρό τους, ποτὲ καθάλα, ποτὲ πεζό. Φιλοβασιλικώτατος λαὸς αὐτοὶ οἱ φυλακισμένοι. Ἀμα ἔλθῃ ὁ Βασιλεὺς, θὰ ὑπογράψῃ τὰς χάριτας.

Ἄς δουλεύσῃ τοῦλάχιστον ἡ ἐλληνικὴ ἐπιείκεια ἐναντίον τῆς ἐλληνικῆς βαρβαρότητος. Ἀφ' οὗ δὲν δυνάμεθα νὰ τοὺς περιορίζωμεν εἰς μέρη ἀκίνδυνα διὰ τὴν ζωὴν των, ἅς τοὺς ἀφίσωμεν ἐλευθέρους. Θὰ εἴμεθα ἐναντίον τῆς συγχῆς ἀπονομῆς χαρίτων—ἐνὸς τῶν σπουδαιοτέρων πλοκάμων τῆς ἐλληνικῆς διαφθορᾶς—ἃν εἴχαμεν φυλακίας. Τώρα ὅμως ποῦ ἔχομεν τρώγλας καὶ θυσιαστήρια ὑγιῶν, τώρα εἴμεθα ὑπὲρ τῶν χαρίτων.

Καλεῖσθαι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ.

[Ὁ συντάκτης τοῦ παρισινοῦ «Βολταίρου» λαβὼν συνέντευξιν μετὰ τοῦ Βασιλέως ἐν τῷ Ξενοδοχείῳ Βριστόλ διηγήθη τὰ κατ' αὐτὴν ἐν τῷ φύλλῳ τοῦ «Βολταίρου» τῆς 30 Σεπτ. ἐξ οὗ περιλαμβάνομεν τὴν ἀφήγησιν].

Δὲν εἶναι πρώτη φορά καθ' ἣν λαμβάνω τὴν τιμὴν τῆς παρουσιάσεως παρὰ τῷ Βασιλεῖ τῆς Ἑλλάδος.

Τῇ 1 Ἰουνίου 1880, ἥτοι κατὰ τὸ προτελευταῖον ταξιδίδιον τοῦ Βασιλέως Γεωργίου, ἔλαβα παρὰ τοῦ Γραμματέως τῆς Α. Μ. κ. Καλλίνσκη, τὴν ἐπομένην ἐπιστολήν :

Κύριε,

Σπεύδω νὰ σὰς πληροφορήσω ὅτι ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης εὐχαρίστως εἰδέχθη τὴν περὶ ἀκροάσεως αἴτησίν σας καὶ ὅτι θέλει σὰς δεχθῇ αὖριον τὸ πρωί, περὶ τὴν ἐνδεκάτην ὥραν.—ῥεδεγόντα μούρη.

Δέξαθε, κύριε, τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἐξόχου ὑπολήψεώς μου.

Α. Καλλίνσκη

γραμματεὺς τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος

Τὴν φοράν αὐτὴν, ὁμολογῶ ὅτι ὁ Γεώργιος ὑπῆρξεν ἡσσαν εὐπρόσιτος—καὶ ἔπρεπε νὰ ἐκβιάσω τὰς θύρας. Οὐδεμία ἐπιστολὴ περὶ ἀκροάσεως ἐστάλη.

Ὁ Βασιλεὺς ἐβράδυνε τὴν μευάβασίν του ἐν Παρισίοις καὶ ἐπέσπευσε τὴν ἀναχώρησίν του. Θὰ σὰς ἐξηγήσω ἀμέσως τὴν αἰτίαν.

Ἐνεκα τῆς βραχείας διαμονῆς του ἐδέησε ν' ἀπομακρύνῃ πάντα ξένον ἐπὶ

Χθὲς ἀκόμη, περὶ τὴν 6ην καὶ ἡμίσειαν ἑσπερινῇ ὥραν, ματαίως ἐζήτει νὰ τὸν κρατήσῃ ὀλίγον ὁ κ. Μολλάρ, ὁ συμπαθητικώτατος διευθυντὴς τοῦ πρωτοκόλλου, σχεδὸν φίλος προσωπικὸς τοῦ βασιλέως.

—Βλέπεις, τοῦ ἔλεγε μὲ τὴν συνήθη του ἀδρότητα, τὰ πράγματά μου εἶναι ἑτοιμα. Εἰς τὰς 8 καὶ εἴκοσι πέντε ἀναχωροῦμεν ἡ Βασιλίςσα καὶ ἐγώ, διὰ Δαρμστάτην. Ἡ ἀμαξοστοιχία μὲ περιμένει . . .

Καὶ πραγματικῶς, ὁ βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος ὅστις τόσον ἀγαπᾷ τὴν Γαλλίαν—ἐνασμενίζεται τοῦλάχιστον νὰ τὸ λέγῃ—ἐκώφευσεν εἰς τὰς θερμότερας παρακλήσεις. Ἀπὸ χθὲς τὸ ἑσπέρας, ἐγκατέλιπε τοὺς Παρισίους.

Οὐ δέον νὰ εἰσέλθω εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Βασιλίσσης ἐν Παρισίοις· δὲν ἐνδιαφέρει δὲ πολὺ ἂν μάθῃτε ὅτι φέτος κατέλαβε τὰ δύο πατώματα τοῦ ξενοδοχείου Βριστόλ καὶ ὅτι ἐχειροκρότησε τὴν Ἰουδιθ εἰς τὸ Ποικίλον (θέατρον).

Ὁ συνταγματάρχης Χαδζῆ Πέτρος, περὶ τοῦ ὁποίου δὲν μπορεῖ νὰ μὴ γίνῃ λόγος ἅμα ὡς ἔρχεται ὁ Βασιλεὺς εἰς Παρισίους, εἶναι ἡ πρόνοια τῶν *répôrter* (τῶν ἐπὶ τῶν εἰδήσεων συντακτῶν τῶν ἑφημερίδων). Εἶναι ὑψηλός, ῥωμαλέος, ἀσφαλτόχρους, μὲ βᾶδισμα ἀρειμάνιον καὶ μὲ μίαν καλοκαγαθίαν τόσον ἀντίθετον πρὸς τὴν τραχύτητα τοῦ στρατιώτου. Εἶναι στρατιωτικὸς, ἅμα δὲ καὶ ἀνθρωπὸς τοῦ κόσμου. Ὁ συνταγματάρχης, μὲ πολιτικὰ φέρει εἰς τὴν κομπότρυπαν τὸ ἐμβόλημα τῆς Λεγεῶνος τῆς τιμῆς.

Ἀπὸ δύο ἐτῶν αἱ τρίχες του ἤρχισαν νὰ λευκάζουν. Ὀλίγον ἀκόμη, συνταγματάρχα, καὶ οἱ μύστακες καὶ τὸ μῦς σας θὰ γίνονται λευκά. Ἀλλ' ὁ χαρακτήρ, τὸ πνεῦμά σας θὰ νεάζουν πάντοτε. Ἄς εἶναι τοῦτο τοῦλάχιστον πρὸς παρηγορίαν σας.

Ὁ Γεώργιος Α' μόλις εἶναι 36 ἐτῶν. Ὑψηλός, ξανθός, παραστατικὸς ἀγγλικὸς. Ἡ κόμη του πολὺ ἀραιὰ καὶ οἱ μύστακές του λεπτότατοι. Κατασκευῆς ἀρκετὰ λεπτῆς—ἥτις ὅμως ἐπερρώσθη ἀπὸ τοῦ τελευταίου ταξιδίδιου του—ἔχει χαρακτηριστικὰ λίαν διακεκριμένα.

Ὁ Γεώργιος Α' εἶναι μεγαλοπρεπέστατος· δέχεται μετὰ σπανίας εὐγενείας καὶ εὐμενείας.

Ταξειδεύων φέρει πάντοτε ἀστυκὸν ἱματισμόν.

Ἡ βασίλισσα Ὀλγα ἔχει τὴν κόμην ξανθὴν καὶ ἐνδύεται ὡς ἀληθὲς Παρισινή.

Τετάρτην ἤδη φοράν ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων ἔρχεται εἰς Παρισίους· τὸ 1863, τὸ 1877, τὸ 1880, ὅτε ἐπρόκειτο, ὡς καὶ σήμερον, περὶ τοῦ καθαρισμοῦ τῶν ἐλληνοτουρκικῶν συνόρων.

Σήμερον—ὡς καὶ τότε—ὁ βασιλεὺς μοι εἶπε :

«Θὰ διατηρήσω ζωηρὰν εὐγνωμοσύνην ἐπὶ τῇ ἐξαίρετῳ δεξιώσει τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως πρὸς ἐμέ. Εὐχαριστῶ ἐπίσης τὸν τύπον διὰ τὸ ἐνδιαφέρειν τὸ ὅποιον ἐδείξε πρὸς τὴν Ἑλλάδα» εἶμαι τέλος λίαν συγκινημένος ἐκ τῆς συμπαθείας τοῦ γαλλικοῦ λαοῦ.

«Εἶναι τις βέβαιος ὅτι θὰ εὐρίσκεται πάντοτε ἐν πλή-